

Dr. Martonyi János köszöntése

A József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara kiadásában megjelenő Acta Juridica et Politica legutóbbi kötetének rendkívüli jelentősége van. A kiadvány azokat az ünnepi dolgozatokat tartalmazza, amelyeket a Kar tagjai, a budapesti és pécsi társkarok államigazgatási-jogász professzorai, az unnepesti tanítványai és munkatársai készítettek dr. Martonyi Jánosnak, az állam- és jogtudományok doktora, tanszékvezető egyetemi tanár — a Kar köztisztviselői álló doyenjének — nyugalmabavonulása, illetőleg oktatói működésének negyvenéves jubileuma alkalmából. A tiszteletadást és nagyrabecsülést kifejező eme megnyilvánulásnak egy harmadik indítéka is van. Martonyi professzor ebben az évben töltötte be életének hetvenedik esztendejét — írja dr. Veress József, a JATE Állam- és Jogtudományi Karának dékánja, az ünnepi közlemény előszavában.

Martonyi professzor életútját felidézve ismét csak az előszóból idézünk: „Egyetemi tanulmányait a Budapesti Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán végezte ahol 1932-ben államtudományi, 1933-ban pedig „sub auspiciis” jogtudományi doktorra avatták... Alig 30 éves, amikor 1940-ben a Kolozsvári Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karára nyert egyetemi nyilvános rendkívüli tanári kinevezést, s egyben megbízást kapott a közigazgatási- és pénzügyi jogi tanszék vezetésére. 1945-ben nyilvános rendes tanárrá nevezetett ki a Szegei Tudományegyetem újjáalakított Jog- és Államtudományi Karának Közigazgatási- és Pénzügyi Jogi tanszékére, amelynek a vezetését azóta — megszakítás nélkül — látja el”.

„Különösen kiemelkedő és publikációiban gazdag tudományos munkássága, amelynek gyökerei öt évtizedre nyúlnak vissza. Indítatását a budapesti Kar legismertebb és nemzetközileg is elismert nagy alakjától: Magyar Zoltántól kapta...”
 „... ugyanakkor a Magyar-iskola is nagyra tartotta tanítványát, és a későbbiek során a közigazgatási jogtudományi irányzat egyik legkiemelkedőbb alakjává nőtt. Publikációinak száma csaknem 150-re tehető; ezek között négy monográfia, két tankönyv és számos külföldi folyóiratban idegen nyelven megjelent kisebb-nagyobb tanulmány jelzi az unnepesti nagytermékeny életútját.”
 „... Martonyi professzor jó követe volt mindig a magyar közigazgatási tudománynak is, de hozzájárult szűkebb közösségünk: Karunk jó hírnevének növeléséhez is. 1952-ben az állam- és jogtudományok kandidátusi, 1966-ban pedig ennek doktori fokozatát nyerte el...”

„Martonyi János professzor odaadó és lelkes munkásságát szocialista társadalmunk is nagyra értékeli; korábban az »Oktatásügyi Kiváló Dolgozója«, a közelmúltban pedig a »Munka Erdemrend« arany fokozat kitüntetésben részesült.”

Dr. Martonyi János egyetemi tanárt oktatói működésének 40. és születésének 70. évfordulója alkalmából mi is felkerestük, hogy az évfordulók kapcsán felidézük oktató-nevelő tudományos tevékenységének és közéleti munkásságának jelentősebb eseményeit, s e gazdag életút eredményeit.

— Professzor úr Magyar Zoltán első tanítványai közé tartozott, az általa vezetett, s ma Magyar-kör néven emlegetett csoport tagja volt. Magyar Zoltán neve ma jobbra csak szakmai körökben ismert, kérem, legyen szíves néhány szóban ismertetni e kiváló jogász jelentőségét!

— Magyar Zoltán a két világháború között tevékenykedett, s a 30-as évek legkiemelkedőbb közigazgatási jogásza, a közigazgatás tudományának legkiválóbb művelője volt. 1930-ban nevezték ki a pesti egyetem

közigazgatási jogi tanszékére, majd 1931 elején a közigazgatás racionalizálásának kormánybiztosa lett. Megbízatásának megfelelően reformjavaslatokat dolgozott ki, hogy a közigazgatást szakszerűbbé tegye.

En éppen 1930-ban lettem negyedéves joghallgató, és a legelső évfolyam tagja, melyet Magyar Zoltán oktatott. Előadásaiiban megragadtak az ő fejtegetései, mert nem volt dogmatikus. A közigazgatás gyakorlatának kiváló ismerője volt, így előadásaiiban is a gyakorlati közigazgatás problémáival foglalkozott. Munkásságának jelentősége abban áll, hogy ő honosította meg nálunk a közigazgatás szerveztudományi szempontból való vizsgálatát. Természetesen, jogi vizsgálatokat is folytatott, s szintézist tudott teremteni a jogi és a szerveztudományi aspektusból folytatott vizsgálatok között.

— Az Ön munkásságát hogyan befolyásolta a Magyar-kör?

— A Magyar Zoltán által vezetett tanszék lényegében a Magyar Közigazgatástudományi Intézetnek is helyt adott, vagyis komplex módon oktatott és tudományos kutatást is végzett. A Magyar-szemináriumokon 20—30 elméleti és gyakorlati szakember is megjelent; ezeken előadások hangzottak el, viták folytak. Magyar programját — a közigazgatás jogtudományi és szerveztudományi szempontból egyaránt történő vizsgálatát — az intézet helyesen hajtotta végre, a jogszerűséget nem mellőzve vizsgálta a közigazgatás célszerűségét.

A közigazgatás tudománya felé fordulásomat tehát Magyar Zoltán ösztökölte, de én az intézetben belül a közigazgatás jogszerűségét szolgáló törvényességi biztosítékok témakörével foglalkoztam. Ez persze nem jelenti azt, hogy célszerűségi tényezőket nem vettem figyelembe, csupán arról van szó, hogy a jogi megközelítés érdekelt inkább. Első monográfiám is itt jelent meg, a Közigazgatástudományi Intézet által kiadott sorozatban, 1932-ben, „A közigazgatási bíráskodás és legújabbkori fejlődése” címmel.

— A közigazgatási jogtudományon belül a közigazgatási bíráskodás intézményének vizsgálatával jegyezte el magát. Mi volt az oka ennek a korai és határozott elkötelezettségnek?

— 1932—33-ban Párizsban tanultam, ösztöndíjként a Sorbonne Egyetemen. Magyar azt javasolta, hogy a tanulmányaim során foglalkozzak behatóan a francia közigazgatási bíráskodással. Ennek régi hagyományai voltak, nem úgy mint nálunk, Magyarországon. Akkoriban ugyan nálunk is volt országos szinten közigazgatási bíróság. Ezt azonban nem tartottam kielégítőnek, mert úgy láttam, hogy a burzsoá rendszerben a közigazgatási bíráskodás úgy szólván az egyedüli eszköz, amely a közigazgatás jogszerűségét orvosolhatja. Tehát, a közigazgatási bíráskodás problémája akkoriban időszerű is volt, irodalma is volt, s ezt én még bővítettem a francia közigazgatási kialakulásáról, fejlődéséről, szervezeti, hatásköri és eljárási kérdéseiről megjelent anyagommal. Ez egy időre lendületet adott a hazai elméleti kutatásoknak, de gyakorlati lépések nem követték.

— Mennyire fontos a közigazgatási bíráskodás a szocialista viszonyok között?

— Szocialista viszonyok között a szakirodalom elismeri az államigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának — bizonyos ügyfajtákban való — indokoltságát. Nem szabad azonban ezt az egyedüli gyógyszernek tekinteni. Az ügyészi felügyelet mellett még nagyon sokféle jogorvoslati eszköz van a közigazgatásban belül is. A közigazgatás területén ma már jogi és nem jogi szempontból egyaránt

sokoldalú ellenőrzés valósítható meg.

— Nemcsak Magyarországon, de nemzetközi szakmai körökben is ismert professzor úr neve. A Nemzetközi Közigazgatástudományi Intézet Végrehajtó Bizottságának mostanáig tagja volt. Mikor kapcsolódott be a nemzetközi tudományos életbe?

— A Nemzetközi Közigazgatástudományi Intézet kongresszusán 1936-ban jelentem meg először. Ezt követően azonban csak 1959-ben tudtam ismét részt venni a kongresszuson, s azóta is ott vagyok a három-évenként megrendezett kongresszusokon, előadást tartok, vagy felszólalok. Legutóbb, az intézet megalakulásának 50. évfordulójára megrendezett jubileumi kongresszuson, Madridban, a szocialista törvényesség kérdéseiről referáltam. De Szegeden is rendeztünk nemzetközi konferenciát, 1975-ben, igen szép sikerrel. Talán megemlítem azt is, hogy számos külföldi egyetem meghívására tartottam előadásokat közigazgatástudományi kérdésekről.

— Az oktatás és a folyamatos tudományos munka mellett dékáni, rektorhelyettesi teendőket is ellátott. Emellett a Magyar Jogász Szövetségben végzett társadalmi munkát, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csongrád megyei jogi szakosztályának 20 éven át elnöke volt. Hogyan tudott ennyi időn át ilyen sokféle tevékenységi formát összehangolni?

— Mindig szívesen foglalkoztam szervezési munkával, szerettem ezt csinálni. A Magyar Jogász Szövetségben, de a TIT jogi szakosztályában is rendszeresen előadói tevékenységet szereztem. A szervezési feladatok mellett rendületlenül folytattam a tudományos publikálást. A felszabadulást követően a kérdések bizonyos időszerűségére voltam figyelemmel, például tevékenyen részt vettem a tanácstörvények és az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény előkészítésében. Az eljárási törvény kapcsán írtam meg harmadik monográfiámat, 1960-ban, az államigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatáról. Akkoriban ez a viták során előtérbe került, így kidolgoztam a téma szocialista vonatkozásait is.

— Rendkívül fiatalon, harmincévesen, kinevezték egyetemi tanárrá. Milyen tudományos tevékenység előzte ezt meg?

— Akkorra már elkészült két monográfiám, a már említett „A közigazgatási bíráskodás és legújabbkori fejlődése” című 1932-ben, 1939-ben pedig „A közigazgatás jogszerűsége a mai államban”. Amint mondtam korán kezdtem publikálni és folyamatosan, így 1940-re már mintegy 20 tanulmányom jelent meg.

— A volt tanítványok élményként emlegetik professzor úr előadásait, a tanítványokkal kialakított kapcsolatát pedig példaként. Megfogalmazható-e ennek az élő kapcsolatnak pedagógiai módszere?

— Megértettem azt, hogy a hallgatók figyelmét minden előadónak ébren kell tartani, irányítani kell. Ezért a 40—50 perces órákban belül kétszer-háromszor az adott jogi kérdés történelmi vagy irodalmi vonatkozásaira tértem ki. Így próbáltam elevenné tenni az óráimat. Szerencsére, jó az arcmóriám is, nem kellett zavarba jönnöm, ha hallgatóim megszóltak vagy rám köszöntek. Órán kívül is szívesen voltam tanítványaim között, s különösen jó kapcsolat volt diákköröseimmel.

Martonyi professzor tudományos tevékenysége teljesnek tűnik. A jövőben megszűnik majd állandó harca az idővel, szabadon rendelkezhet napjaival, óráival. Ehhez a pihenéshez kívánunk jó egészséget az egyetem oktatói-hallgatói, s a volt tanítványok és kollegák nevében!

G. R.

Tudományos ülés

A Szegei Akadémiai Bizottság és a Szegei Orvostudományi Egyetem október 28-án a SZOTE oktatási épületének előadótermében tudományos ülést tartott, dr. Csernai László professzor elnöklétével.

A tudományos tanácskozáson — melynek témája a SZOTE Számítástechnikai Központjának

munkája és e munka eredményessége volt — Györffy István, Benedek Szabolcs, Korbai Istvánné, Lehoszky András, Szerényi László, Treer Tivadar, Turai Kálmán, Jánosi János, Ori Zsolt, Asztalos Tibor, Török Rózália, Lenkehegyi Ibolya, Boda Krisztina és Papp Akos tartottak előadást.

Közművelődés — klub nélkül

Egy adott időpontot — október utolsó napjait — vizsgálva megpróbálom röviden bemutatni, hogy milyen munkát is végeznek jelenleg a JATE-n a közművelődési klubban. Őt kiscsoport működik a klubban belül. A népművelővel foglalkozó kiscsoportból a nyári táborozás alatti öt emberből már csak egy maradt, aki még az akkor meghatározott tervek, elképzelések szerint végzi a munkát — a csoportvezető. A többiek — ha még ezen a területen dolgoznak — saját elképzeléseik, egyéni terveik alapján csinálják, így nem nevezhető csoportnak. Az utógondozói „csoport” is csak azért kaphatja ezt a nevet — jelenleg, ezt hangsúlyozni kell (!) — mert tagjai mindnyájan saját dolgukkal foglalkoznak (egy-egy börtönből szabadult ember utógondozásával) — közös összejövetel az év eleji megbeszélésen kívül még nem volt.

A családdal foglalkozó a Szegei Gyámügyi Hivatallal vették fel a kapcsolatot — és veszélyeztetett gyerekek mellett pártfogók. Néhány érdeklődő környezettanulmányt folytat. Sajnos sokan csak egy alkalommal, inkább csak kíváncsiságból vállal-

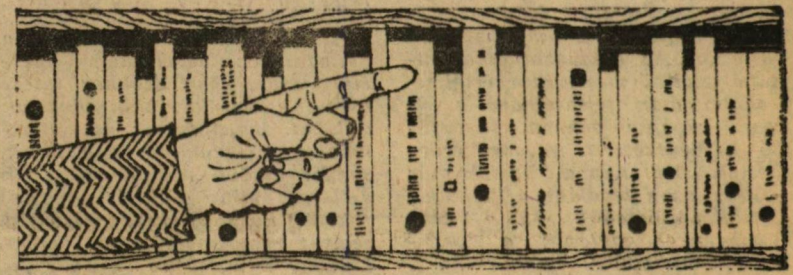
koznak erre. A közös munka itt is minimális. Tervek, tervek...

Talán legjobban a nevelőothonokban elhelyezett gyerekeket patronáló egyetemistákra, főiskolásokra lehet rámondani, hogy csoport. Ők közös programokon is vettek már részt, közösen is járnak az egyes nevelőothonokba, talán a felkészültségük nem lehet még megfelelő — de erre van terük, a következő félévtől spec. koll. indul a részükre.

Alakult egy új csoport is: az egyetemisták és a színház közmondásosan rossz kapcsolatán szeretnének munkájukkal segíteni. Eddig a színház egy próbáján vettek részt — sajnos csak mint passzív befogadók. (A terveikről majd máskor.)

Jelenleg ez a helyzet a közművelődési klubban belül, sajnos nincs közösségi élet, nem alakult ki egy olyan — 30—40 fős állandó mag amit tényleg megilletnéne a „klub” — ma már ugyan egyre jobban ellaposodott — elnevezés. Ez sajnos érthető, ha az egyes kisebb csoportokon belül sincs még az összhang, amely a munka színvonalát is jelentősen befolyásolhatja.

MÓROZ KÁROLY

A magyar őstörténetkutatás új kézikönyve

A cím némi magyarázatot igényel, hiszen Kristó Gyula — a JATE egyetemi tanára — Levedi törzsszövetségéről Szent István államigazgatási című nagyszabású könyvében nem a magyar őstörténetkutatás eddigi eredményeinek rendszerezésére és összefoglalására vállalkozott, hanem a magyarság államalapításáig megitt történelmi úttjáról kialakított rendkívüli eredeti és újszerű elképzelésének „elhitésére”, munkáját azonban joggal nevezhetjük segédkönyvnek, mivel a benne felhalmozott hatalmas ismeretanyag, és a felolgozás során alkalmazott komplex vizsgálati módszer révén igen nagy segítséget nyújt a népkép korai története iránt érdeklődő olvasók számára. A szerző e politikai és társadalmi történelmi jellegű munkájában a biztosan a magyarokra vonatkozó első írott megemlékezéstől (830-as évek) számított mintegy másfél évszázados periódust áttekinthetően és részletesen tárgyalja, s a felfedezett források tükrében kísérli meg rekonstruálni népünk etnogenézisét, s azt az utat, amelyet a magyarság az egységes népalakulástól a törzsszövetségig formálódott államigazgatási formától az általa valószínűsített, törzsi államnak nevezett fejlődési fokozaton keresztül az államalapításig megtett. Ezt a teljes írott forrásanyag és az igen tekintélyes mennyiségű duzzadt szakirodalom alapos ismeretének birtokában, a rokottudományok időálló eredményeinek felhasználásával, az egyes részletekről (a magyar törzsszövetség létrejöttének időpontja, vezetése, népünk vándorlása, a kazár birodalomhoz való tartozás, a kettős fejedelemség rendszere, a honfoglalás, a kalandozások stb.) kialakított újszerű elképze-

léseinek egységes rendszerbe foglalásával végzi el.

A szerző teljesítményéről csak akkor alkothatunk valós képet, ha tisztában vagyunk azzal a körülménnyel, hogy a 9—10. század történetének kutatója vizsgálódásai során nem támaszkodhat bizonyos elkülöníthető részletes leletanyagra és a magyar írásbeliség egykorú emlékeire, hanem csak az úgynevezett külső keletkezésű írott kútfők által megőrzött, egymáshoz gyakran ellentmondó információkra, melyek ráadásul meglehetősen hézagosak is. Kristó könyve annak bizonyításával, hogy Biborban született Konstantinos bizánci császár a birodalom kormányzása című munkája nélkülözhetetlen, s mégiscsak megbízható kútfő a magyarsághonfoglalást megelőző, s néhány vonatkozásban azt követő történelmére nézve, jó példát szolgáltat arra, hogy a források apriorisztikus elutasítása milyen súlyos következményekkel járhat, főleg egy írott emlékekben nem bővelkedő korszak vonatkozásában. Módszere és szemléletmódja ellenpéldája a fenti helytelen kutatói magatartásnak, e eljárás egyben arra is figyelmeztet, hogy csak a források messzemenő tisztelése, a prekonceptióktól mentes vizsgálódás, a tárgyyszerű kritika, s a komplex módszer helyes értelemben vett alkalmazása lehet a biztosítéka annak, hogy történelmünk e meglehetősen ingoványos területén való képzet alkothassunk.

E logikusan felépített, igen élvezetes stílusban megírt munka, melynek értékét a térkép-melléletek és az igen részletes jegyzetapparátus (1271 jegyzet!) is nagymértékben növeli, a Magvető Könyvkiadó Elvek és utak sorozatában látott napvilágot.

DR. PETROVICS ISTVÁN